

Софія Павлюк

студентка гр. ГРФ-21,

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола, м. Тернопіль

Науковий керівник: старший викладач Оксана Вавричук

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Із початком повномасштабної війни в Україні спостерігається зростання кількості соціальних ініціатив, реалізація яких потребує значних фінансових ресурсів. Водночас обмеженість традиційних джерел фінансування зумовила появу і впровадження нових інструментів підтримки соціальних проєктів.

Так, у 2023 році в Україні було реалізовано пілотний проєкт із випуску соціальних облігацій для фінансування програми психологічної реабілітації ветеранів. Проєкт залучив 12 млн грн від приватних інвесторів, а соціальний ефект (зменшення випадків ПТСР та підвищення рівня соціальної адаптації ветеранів) перевищив очікувані показники на 31% [1].

Основною перевагою соціальних облігацій є фокус на досягненні вимірюваних соціальних результатів та можливість залучення приватного капіталу для вирішення соціальних проблем. В той же час, складність структурування таких інструментів та необхідність розвинутої системи оцінки соціального впливу обмежують їх масове впровадження в Україні на даному етапі.

Ще одним перспективним інструментом є соціальне інвестування – вкладення капіталу з метою отримання не лише фінансового, а й соціального прибутку. За даними Глобальної мережі соціальних інвесторів (GIIN), обсяг соціальних інвестицій у світі зростає на 20% щорічно [2]. В Україні цей напрям також активно розвивається, особливо в умовах війни, коли соціальні підприємства стають важливим елементом відновлення економіки та соціальної сфери.

Прикладом успішної моделі соціального інвестування в Україні є проєкт «Veterano Group», який розвиває мережу бізнесів, створених ветеранами війни та для ветеранів. Завдяки інвестиціям соціально відповідальних бізнесів та міжнародних фондів, проєкт створив понад 250 робочих місць для ветеранів та членів їхніх сімей [3].

В умовах обмеженості внутрішніх ресурсів особливого значення набуває міжнародна технічна допомога. За даними Міністерства економіки України, протягом 2022-2024 років на соціальні проєкти було спрямовано понад 2,7 млрд дол. США міжнародної допомоги [4]. Водночас, ефективність використання цих коштів залишається недостатньою через неузгодженість дій різних донорів, дублювання проєктів та відсутність комплексного підходу до вирішення соціальних проблем.

Для підвищення ефективності використання міжнародної технічної допомоги доцільно впровадити єдину інформаційну систему моніторингу

соціальних проєктів, яка забезпечить координацію зусиль різних донорів та дозволить оптимізувати розподіл ресурсів відповідно до пріоритетних потреб.

Важливим джерелом фінансування соціальних ініціатив в умовах війни стала корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) бізнесу. За дослідженнями Центру розвитку КСВ, 76% великих українських компаній збільшили бюджети на соціальні проєкти після початку повномасштабного вторгнення [5, с. 8]. При цьому відбулася трансформація підходів до КСВ – від благодійності до стратегічних соціальних інвестицій, спрямованих на системне вирішення проблем постраждалих від війни.

Прикладом такого підходу є програма «Відбудова України» групи компаній ДТЕК, яка включає не лише гуманітарну допомогу, а й системні проєкти з відновлення критичної інфраструктури, створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб та розвитку соціального підприємництва в постраждалих громадах. За 2022-2023 роки компанія інвестувала у соціальні проєкти понад 500 млн грн [6].

Інноваційним фінансовим інструментом, який має значний потенціал для підтримки соціальних ініціатив в Україні, є венчурна філантропія – підхід, що поєднує принципи венчурного інвестування та благодійності. Венчурні філантропи надають не лише фінансові ресурси, а й консультаційну підтримку, сприяють розвитку організаційного потенціалу соціальних підприємств та неприбуткових організацій.

У 2023 році в Україні розпочав діяльність перший фонд венчурної філантропії «Social Impact Fund», який надає фінансування та експертну підтримку соціальним стартапам, спрямованим на вирішення проблем, спричинених війною. За перший рік діяльності фонд підтримав 12 інноваційних соціальних проєктів загальним бюджетом 15 млн грн [7].

На основі проведеного аналізу можна виділити ключові фактори, що впливають на ефективність використання фінансових інструментів підтримки соціальних ініціатив в умовах воєнного стану:

1. Прозорість та підзвітність використання коштів.
2. Наявність системи оцінки соціального впливу проєктів.
3. Координація зусиль різних стейкхолдерів.
4. Гнучкість та адаптивність фінансових механізмів до мінливих умов.
5. Спроможність соціальних організацій ефективно використовувати залучені ресурси.

Для підвищення ефективності фінансових інструментів підтримки соціальних проєктів в Україні доцільно впровадити такі заходи:

1. Розробити національну стратегію розвитку соціального інвестування з урахуванням потреб воєнного та повоєнного періоду.
2. Удосконалити нормативно-правову базу щодо випуску та обігу соціальних облігацій.
3. Створити національну платформу для координації соціальних ініціатив та їх фінансування.

4. Запровадити податкові стимули для соціальних інвесторів та соціальних підприємств.

5. Розвивати систему навчання та консультаційної підтримки для організацій соціальної сфери щодо ефективного використання фінансових інструментів.

Особливої уваги заслуговує розвиток інституційної спроможності організацій соціальної сфери щодо залучення та ефективного використання фінансових ресурсів. За даними дослідження Українського форуму благодійників, лише 36% соціальних організацій мають достатні компетенції для роботи з сучасними фінансовими інструментами [8, с. 29]. Тому необхідно розвивати програми навчання та надавати технічну підтримку організаціям соціальної сфери щодо фінансового менеджменту, соціального підприємництва та залучення інвестицій.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виділити кращі практики фінансування соціальних ініціатив у кризових умовах, які можуть бути адаптовані в Україні. Зокрема, досвід Хорватії щодо створення Фонду соціальних інновацій для підтримки проєктів постконфліктного відновлення, практика Ізраїлю щодо розвитку соціальних облігацій для фінансування програм реабілітації постраждалих від конфліктів, досвід Колумбії щодо інтеграції програм соціального захисту з ініціативами миробудівництва.

Таким чином, ефективне фінансування соціальних ініціатив в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу, що передбачає диверсифікацію фінансових інструментів, координацію зусиль різних стейкхолдерів та розвиток інституційної спроможності організацій соціальної сфери. Впровадження запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності соціальних проєктів та посиленню соціальної згуртованості суспільства, що є важливою передумовою перемоги та повоєнного відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Пілотний проєкт соціальних облігацій в Україні: результати та перспективи. Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/pilotnij-proekt-socialnih-obligacij-v-ukrayini> (дата звернення: 12.05.2025).
2. Annual Impact Investor Survey 2024. Global Impact Investing Network. URL: <https://thegiin.org/research/publication/impinv-survey-2024> (дата звернення: 10.05.2025).
3. Офіційний веб-сайт Veterano Group. URL: <https://veterano.com.ua> (дата звернення: 11.05.2025).
4. Звіт про міжнародну технічну допомогу. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=88b34969-e0cb-410a-95ef> (дата звернення: 14.05.2025).
5. Розвиток КСВ в Україні в умовах війни: тенденції, виклики та перспективи. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Київ, 2024. 42 с.

6. Соціальний звіт ДТЕК за 2023 рік. URL: https://dtek.com/ua/sustainable_development/social-reports (дата звернення: 13.05.2025).
7. Social Impact Fund Ukraine. Official website. URL: <https://socialimpactfund.org.ua> (дата звернення: 16.05.2025).
8. Інституційна спроможність організацій громадянського суспільства в умовах війни. Український форум благодійників. Київ, 2024. 68 с.